

Aktivity spolku Čmelák zaměřené na zachování tisů červeného v Severních Čechách

21. – 22. září 2023
Horní Světlá

Kdo jsme?

- Zapsaný spolek (dříve občanské sdružení), rok založení 1994

Co děláme?

- Praktická ochrana přírody s přímým zapojením veřejnosti

Konkrétně

- Záchrana ohrožených druhů dřevin (sběry semen, pěstování ve školkách, výsadby)
- Obnova přírodě blízkých lesů (rekonstrukce porostů, výsadby)
- Obnova krajinných struktur ve volné krajině (výsadby remízků, alejí, stromořadí)
- Podpora retence krajiny (budování tůní, deregulace vodních toků)
- Podpora biodiverzity (sekání luk, výsadby vzácných a ohrožených rostlin a dřevin, vytváření mokřadních biotopů)
- **Vytváření míst pro lidi i pro přírodu – Pozemkový spolek – 66ha na 20 lokalitách**

Naše tisové aktivity od roku 1996

- Ve spolupráci s SCHKO JH
- Lokalita Fojtka - v oplocené PP Pod Dračí skalou 89 dospělých tisů - mapování okolí, sběr semen, vyzvedávání zmlazení

Naše tisové aktivity od roku 1996

- Obnova 5 malých lesních školek, pěstování sazenic

Naše tisové aktivity od roku 1996

- Výsadby do CHKO JH 2003 – 2021
 - 744 sazenic na 15 lokalitách
- Výsadby na Ještědském hřebeni 2008 – 2021
 - 80 sazenic na 4 lokalitách

Projekt 2022 - 2023

STÁTNI FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

TIS
ČERVENÝ

Společně pro zelenou Evropu

- Mapování výskytu tisů v Libereckém kraji (bez území CHKO Lužické hory)
- Mimolesní výsadby – skupinky po 4-5 kusech (dosud 6, plánujeme dalších 5 – budoucí zdroj semen pro krajinu i pro školky)
- Sběry semen, vyhledání lokalit pro budoucnost, domluva budoucí strategie se zainteresovanými stranami

Projekt 2022 - 2023

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

**TIS
ČERVENÝ**

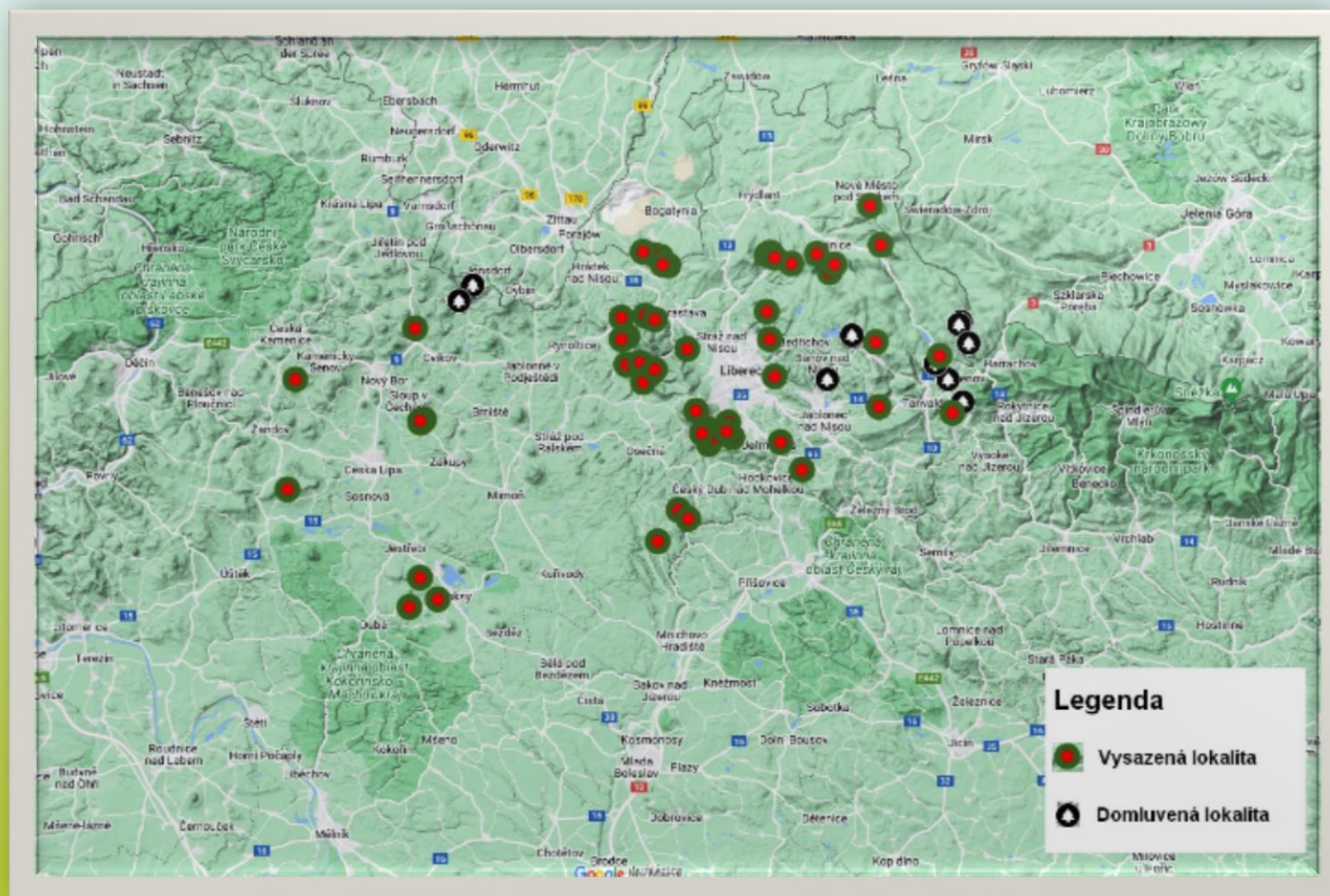

Společně pro **zelenou** Evropu

- Výsadba 1000 sazenic do lesních porostů mimo ZCHÚ - vlastní lesy, 6 revírů LČR, 7 obcí
- 40 lokalit, vše do dlouhodobých oplocenek (stávající dubové či nové kovové sloupky)
- Nové oplocenky po 25 kusech
- Stávající oplocenky po 6 – 13 kusech do volných prostor mezi jedle – označeno roxory
- Sázeno jako podsadby do světlejších míst porostu nebo na menší holiny s bočním zástinem

Lokality výsadeb – 1883 tisů, 63 lokalit

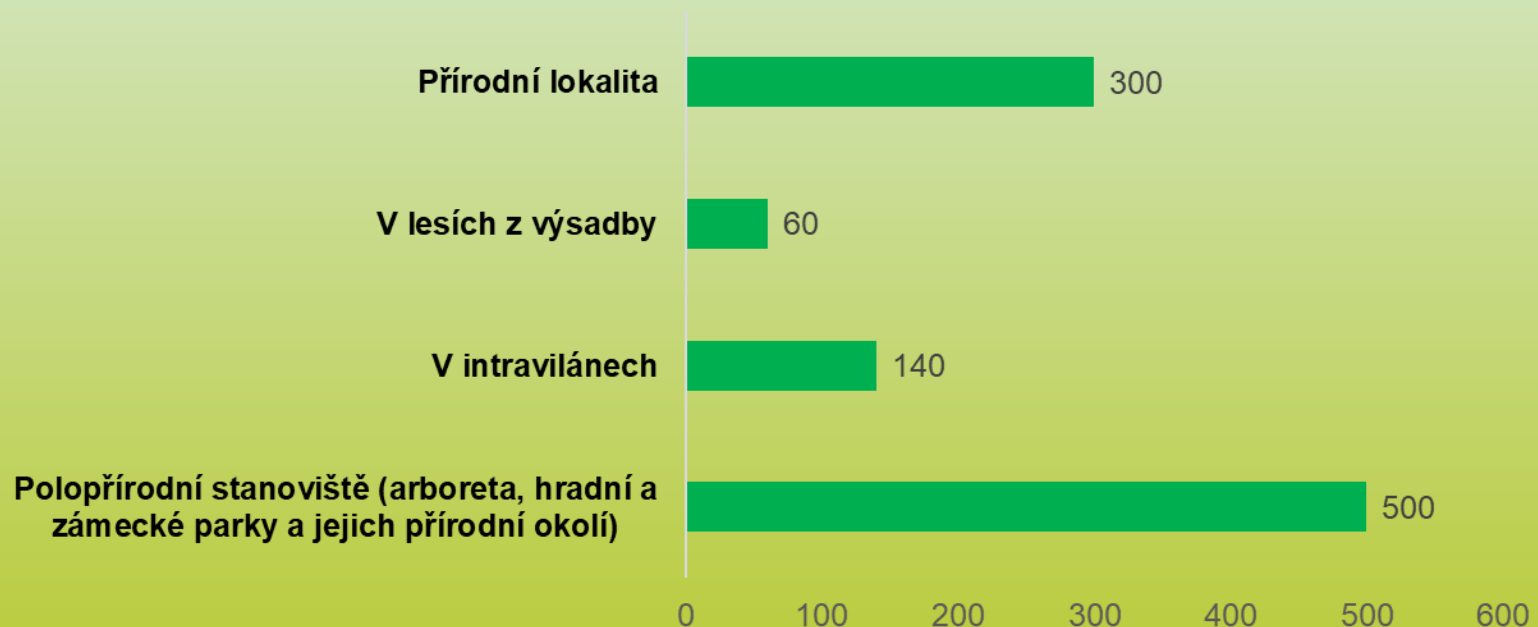
Dosavadní opatření na podporu tisu v LK

- mapování, sběry semen, pěstování sazenic a introdukce do lesních porostů i mimo ně, izoenzymové analýzy, analýzy DNA, dlouhodobá výzkumná plocha, klonový archiv a semenný sad
- Čmelák od roku 1996 – 63 lokalit, 1883 sazenic
- ČSOP Meles od roku 1999 – 57 lokalit, 2182 sazenic

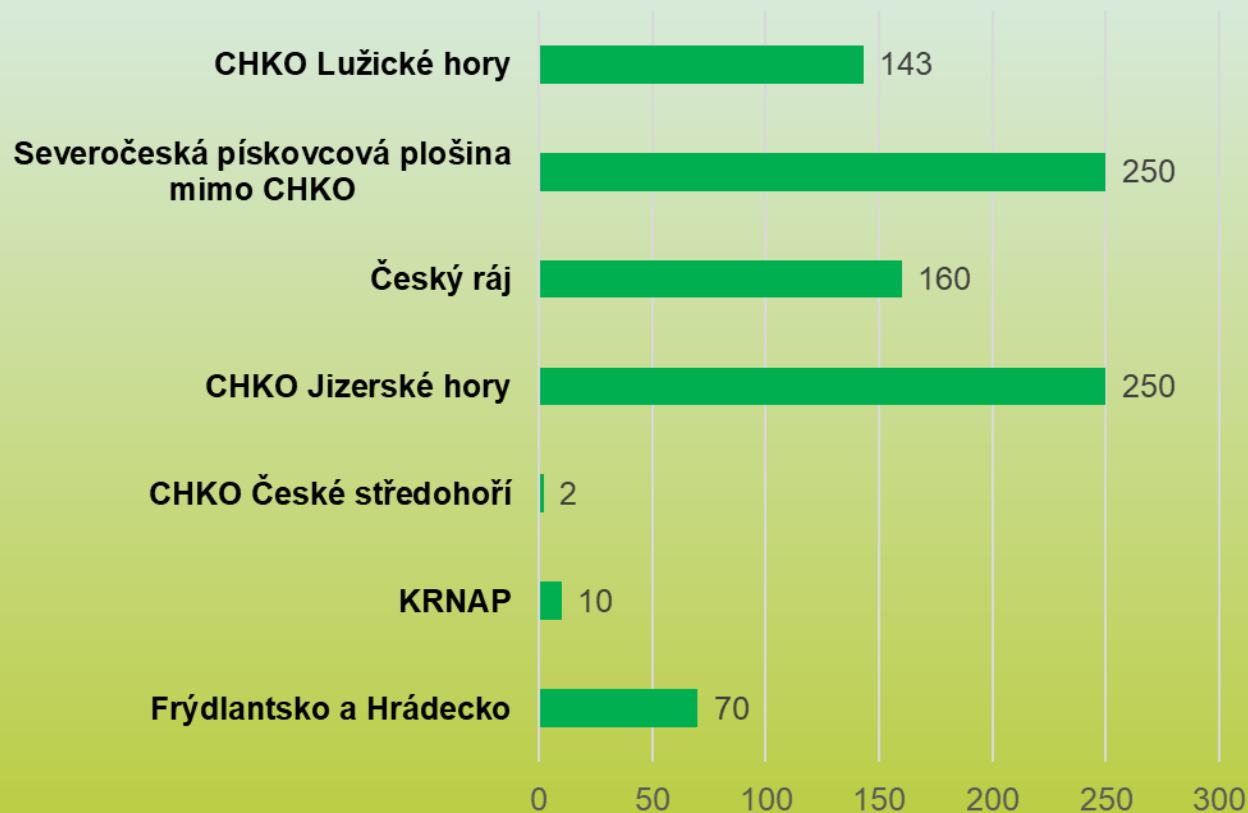

Tisy v LK dle typu stanovišť

- Dnes podrobně zmapováno a lokalizováno cca 800 tisů vyšších 1 metru
(NDOP, AOPK Liberecko, Zatloukal, místní znalci, vlastní mapování)
- Odhadované celkové množství asi 1000 kusů nad 1 metr
(bez plošného zmlazení v oplocenkách a výsadeb posledních 20 let)

Tisy v LK dle regionů

Fojtka – Jizerské hory

- Lokalita zmiňována už od 17. století
- PP Pod Dračí skalou – 89 vzrostlých tisů, oplocení, zmlazení v době funkčního plotu
- V okolních porostech 87 vzrostlých tisů, zmlazení bez perspektivy
- V obci 20 vzrostlých tisů
- Tisy bezpochyby společného původu, část dnešních lesů na někdejší bezlesí, lesní jedinci považováni za původní

Bílý Potok pod Smrkem – Jizerské hory

- Vysazeno 1905, genetický zdroj neznámý, ale velmi pravděpodobně Fojtka
- 11 vzrostlých tisů, oplocení, dlouhodobě funkční, takže mohutné zmlazení 1-3 m
- Vyzvedáváno zmlazení, plodnost kvůli zástínu omezená
- Tisy oficiálně kulturního původu, PUPFL, neuznaný zdroj
- V sousední obci 10 vzrostlých tisů v intravilánu

Horní a Dolní Sedlo – Lužické hory

- V porostech na PUPFL i mimo PUPFL, na loukách, v intravilánu obce
- 85 vzrostlých tisů, oplocení, zmlazení
- Z tisů 8 považováno za původní (zmínky v literatuře), zbytek pravděpodobně vysazen
- Vyzvedáváno zmlazení

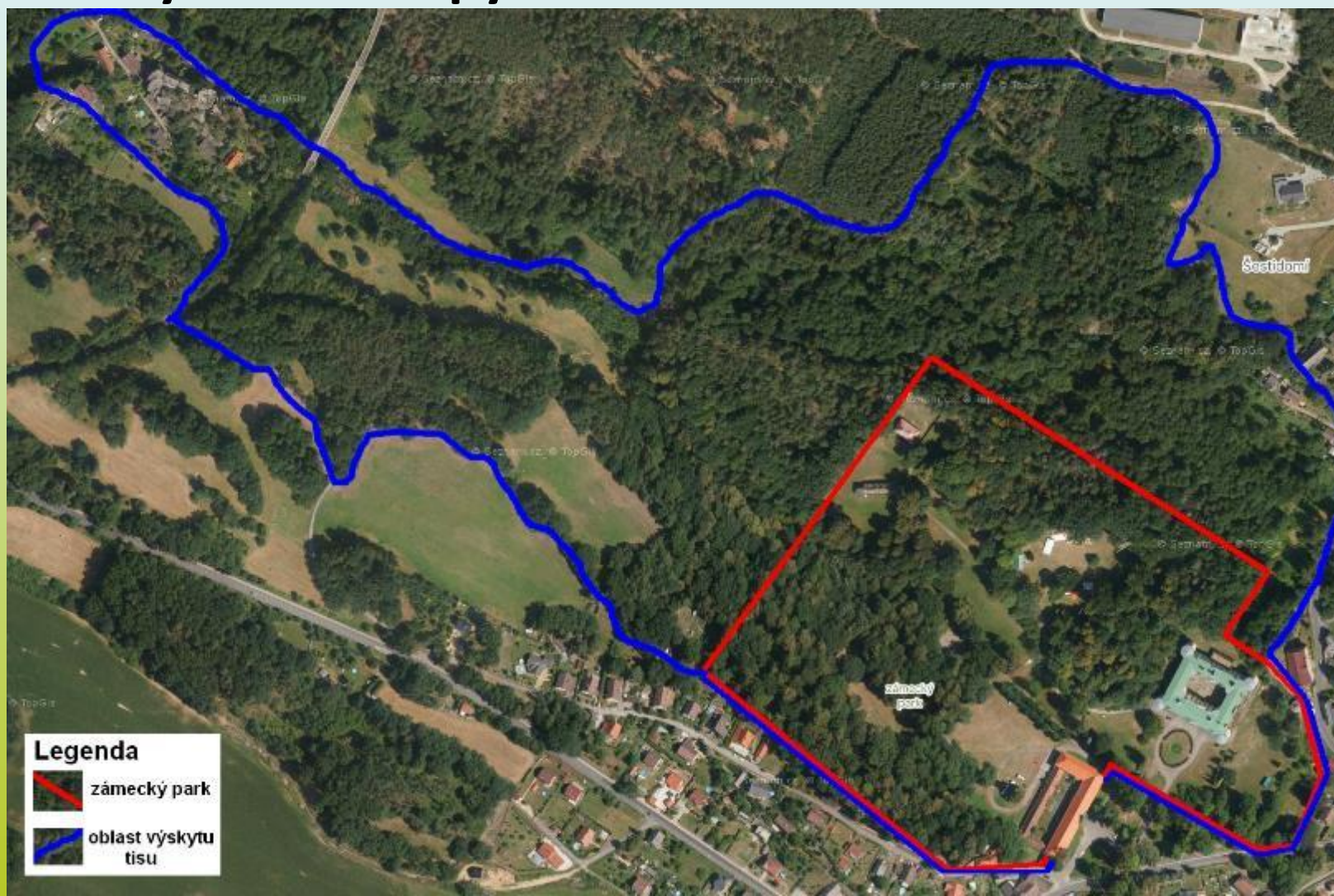

Zahrádky u České Lípy – PLO 18

- V zámeckém parku a oboře a jejich okolí, převážně v lesích na PUPFL, ale i v intravilánu obce
- Cca 200 vzrostlých tisů, v parku chráněno zdí, zmlazení jen na okrajích, v lese chráněno jen polohou, zmlazení mnoho, ale poškozovaného
- Populace velmi vitální, všechny věkové stupně, žádná souš, naprostá většina stromový habitus
- Tisy jednoznačně kulturního původu (park založen A. z Valdštejna v 1. pol. 17. stol.), do okolí rozšířeno jak výsadbou, tak generativně
- Jako zdroj genofondu nevyužíváno

Zahrádky u České Lípy

Poznatky z mapování

- Většina tisů je vitálních, nezaznamenal jsem ani jeden dospělý suchý tis
- Snížená vitalita není ani u osluněných jedinců na volném prostranství
- Plodnost volně rostoucích tisů je výrazně vyšší než u tisů v porostu
- I přes vysokou plodnost je na všech neoplocených lokalitách prakticky nulová přirozená obnova
- Na oplocených lokalitách je po čase přirozená obnova za příznivých světelných podmínek až plošná
- V porostu tisy snášejí i poměrně velký zástín a přímou konkurenci vyšších listnáčů. Citlivé uvolnění se ale pozitivně projevuje na množství jejich respiračního aparátu i plodnosti, a dlouhodobě i na vitalitě

Poznatky z mapování starších výsadeb

- Na vhodném stanovišti tisy ochráněné před zvěří zdárně odrůstají a nejsou zásadně poškozeny suchými periodami posledních let
- Individuální ochrany jsou dlouhodobě nefunkční zejména z důvodu krátké životnosti a nedostatku kapacit na kontrolu
- Zásadním limitujícím faktorem je na několika lokalitách žír nosatcovitého *Simo hirticornis* na jehličí

Otázky

- Sběry dosud: 2 lokality, cca 15 stromů
- Vyzvedávání: 3 lokality, ? semenáček
- Potenciál: 50 lokalit s plodícími samicemi, 300 stromů
- Kde a jak moc diferencovaně sbírat:
 - lesní na PUPFL původní, neznámého původu i doloženě vysazené,
 - v porostech mimo PUPFL považované za původní i neznámého původu,
 - ve volné krajině považované za původní i neznámého původu,
 - v intravilánech v lokalitách považovaných za původní i neznámého původu,
 - v zámeckých a hradních parcích jednoznačně vysazené, ale před staletími,
 - v okolí zámeckých parků z „kulturního“ zdroje, ale na přírodní lokalitě, kde se jim daří

